ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

№3(2)
2026

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 566 sahifa,
16-mart, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Doniyorov S. M. –"Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
• Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
• Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)
Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
• Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
• Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA CONTENTS СОДЕРЖАНИЕ

MUNDARIJA

Katta guruh tarbiyalanuvchilarida kasb haqidagi dastlabki tasavvurlarni shakllantirish metodikasini innovatsion ekotizim sharoitida takomillashtirish 18
Uralova Fotima Baxtiyor qizi

Malakali sportchilarning kommunikativ qobiliyatlarini takomillashtirishda sotsiolingvistik yondashuv (gandbolchilar misolida) 23
G. A. Valiyeva

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida motor alaliyali bolalarni ruhiy va nutqiy rivojlantirish usullari 27
Suyunova Surayyo Ulash qizi

Sog'lom bola ekotizimining asoslari: ovqatlanish, immunitet va rivojlanish 31
Israilova Xusnida Adilovna

Mobil ilovalar yordamida mustaqil o'qishni rivojlantirish 37
Raximova Feruza Najmiddinovna

Biologiya darslarida muammoli ta'lim texnologiyasini qo'llash orqali mantiqiy fikrlashni rivojlantirish 42
Dauekeeva Gulistan Orinbaevna

Talabalarga ingliz tilidagi matnlarni kommunikativ metod yordamida o'qish texnikasini takomillashtirish usullari 46
Mo'minova Mahliyo Axrorjonovna

Velosiped haydashning afzalliklari 49
Raxmonova Go'zal Bobir qizi

Компетентностный подход как стратегическая основа модернизации образования и его реализация в преподавании русского языка как иностранного в Узбекистане 54
Мирзакбарова Севда Вахиддиновна

Umumta'lim maktablarida texnologiya fani mashg'ulotlarini tashkil etishning zamonaviy yondashuvlari va metodlari 58
Ziyamova Gulbaxor Tulabayevna

Типы аббревиации в русском и узбекском языках: сравнительно-типологический анализ 62
Рахмонова Бахтигул Пайзиллоевна

Maktabgacha ta'limda nutqni rivojlantirish jarayonida didaktik o'yinlardan foydalanish metodikasi 65
Abidjonova Mushtariybonu Qobiljon qizi

Tarbiyaviy tadbirlarni samarali tashkil etishda maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalarning o'zaro hamkorlik masalalari 71
Sanayeva Surayyo Bobonazarovna, Jabborova Shaxina G'affor qizi

Qadriyatli yondashuv asosida talabalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish .. 76
G'aybullayev Quvonchbek G'olibovich

Maktab o'quvchilarida stressga barqarorlik namoyon bo'lishining psixologik tahlili 83
Ismoilova N. Z.

Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda milliy qadriyatlarning o'rni 87
Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich

Funksional savodxonlikni rivojlantirishda o'qish savodxonligining o'rni va ahamiyati 91
Xatamova Munisa Mamadulla qizi

Transformatsiyalash tizimi asosida o'quvchilarning loyihalash kompetensiyalarini rivojlantirish samaradorligi 95
Jurayeva Zulayxo Islomovna

Zamonaviy boshqaruv nazariyalarida rahbar muloqoti (transformatsion, kommunikativ va ishtirokchi boshqaruv yondashuvlari asosida) 102
Islamova Dilfuza Dilshodovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida pedagogik kompetentlikni tabaqalashgan yondashuv asosida rivojlantirish mazmuni 107
Begmatova Nasiba Mengnarovna

Bo'lajak maxsus pedagoglarni inklyuziv ta'limda subyektlar faoliyatini o'rgatish metodikasi 112
Dilshodov Abrorjon Dilshodjon o'g'li

Pre-Reading Activities to Enhance Foreign Language Reading Comprehension: Reading "The Adventures of Tom Sawyer" in 10–11 Grades 118
Djumaniyazova Zulfiya Kaliyevna

Nutq aktlarini o'rgatishda autentik materiallardan foydalanishning metodik imkoniyatlari (filologik yo'nalish talabalari misolida) 122
Fayzulloeva Chevar G'ayrat qizi

Yangi O'zbekistonda talaba-yoshlarni milliy yuksaltirishda jadid-marifatparvarlari ilgari surgan g'oyalarning o'rni va roli 125
Mamadaliyev Abduvoxid Maxsitaliyevich

Gimnastikaning O'zbekistonga kirib kelish va rivojlanish tarixi 128
N. Q. Mamasidova

Uglevodorodlar tarkibini aniqlashda massa ulushiga asoslangan refleksiv yondashuv (7-9-sinflar misolida) 131
Maxamadiyev Sharofiddin Jumaboyevich, Smanova Zulayxo Asanalievna

Screencasting materiallarini yaratish va ularni o'quv jarayonida qo'llash 134
Maxmudova Dilfuza Meliyevna, Ergashov Niyozxon Ilyozxon o'g'li

Maktabgacha yoshdagi bolalarda so'z shakllanishini psixolingvistik asoslari 137
Moxirabonu G'aniyeva Adxam qizi

Maktabgacha ta'limdagi muammolar va yechimlar: o'zbekiston respublikasi tajribasi 140
N. Sh. Miryusupova

Interaktiv kartografik resurslar va ularning ta'lim jarayonida qo'llanilishining didaktik, kognitiv hamda metodik asoslari 143
Olimova Aziza Abdullayevna

Mentorlik tizimining tarixiy ildizlari va rivojlanish bosqichlari 147
Oxunova Dilnoza Qaxxorjonovna, Abdumannonova Durdonaxon Shuxratjon qizi

Talabalarning psixologik holati va stress omillarining prokrastinatsiyaga ta'siri hamda mustaqil ta'lim faoliyatini qo'llab-quvvatlash usullari 150
Razakov Farxod Kuvondikovich, Rajabov Hikmat Toshevich

Talabalarni stulda o'tirgan qiyofachi portreti ranglavhasini ishlashga o'rgatish metodikasi 154
Sadatov Chori Xolmuradovich

Organik kimyo fanini o'qitishda teskari ta'lim va texnologiyalarning ahamiyati 158
Umrbekova Maftuna Ulug'bek qizi, Babanazarova Ayzada Omirbaevna, Abdulxakimova Gulziyba Ziynatdinovna

Duduqlanishni bartaraf etishda kompleks metodlarini qo'llashning samaradorligi 162
Xasanova Barnoxon Abdusattor qizi

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik kompetentligini takomillashtirish 165
Xolbozorova Nasiba Xolbozar qizi

Проектирование персонализированных образовательных сценариев в дошкольном образовании средствами генеративного искусственного интеллекта 168
Пак Диана Александровна

Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda STEAM yondashuvining roli 170
Atenov Jandarbek Dayrabay o'g'li

Innovatsion ta'lim muhitida talabalarning kasbiy muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik asoslari 173
Bo'ltakov Sanjarbek Xazratqul o'g'li

Alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'lim tizimining ahamiyati 176
Mehmonova Nodiraxon Yusufxon qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Duduqlanish nutq kamchiligini korreksiyalashning maxsus va integratsiyalashgan texnologiyalarini rivojlantirish 180
Boxodirova Gulasalxon Ibrohimovna

Эссе как инструмент формирования и диагностики компетенций в системе высшего образования . 184
Шейхмамбетов Сервер Рефикович

Matallar va folklor hikoyalari: maktabgacha ta'lim tashkilotlarida interaktiv dars texnologiyalari 188
Azimova Nodira Hikmatovna

Maktabgacha yoshdagi bolalarda jismoniy sifatlarni rivojlantirish va ularni sportga yo'naltirishning pedagogik asoslari 191
Norboyev Komiljon Jurakulovich, Rustamova Kamola Xayrulla qizi

Oliy ta'lim muassasalarida ijtimoiy-gumanitar fanlarning o'qitilishining ahamiyati 194
Burkhanova Sabo Tulanovna

Oliy ta'lim muassasalarida O'zbekistonning eng yangi tarixini o'qitishning metodologik asoslari va muammolari 197
Norbutayeva Guzal Abdig'ofurovna

Ta'lim tashkilotlarida sifatni boshqarish jarayonlarini tizimli rejalashtirishning nazariy va amaliy asoslari 200
Abdurashit Karimovich Avliyakulov

Tarbiya darslari samaradorligini oshirishda abdulla avloniy pedagogik hikmatlaridan foydalanishni metodik tashkil etish 204
Daliyeva Eliza Zokir qizi

Badiiy-tarixiy meros asosida bo'lajak pedagoglarning refleksiv tafakkuri va kasbiy identifikatsiyasini rivojlantirish 207
Qodirova Mavluda Maxodir qizi

Adabiyot darslarida lirik asarlarni vizual yondashuvlar asosida o'qitish usullari 210
Sobitova Mahmudaxon Shuxratbek qizi

ESG tamoyillarini ta'lim tizimiga joriy etish orqali talabalarda ekologik, ijtimoiy va boshqaruv ko'nikmalarini shakllantirish 216
Tursunova Shahzoda Baxromovna

Социально-психологические факторы нарушения психологического здоровья в семье 219
Гулру Тургунова

O'zini tarbiyalash (self-development) g'oyasining Ibn Sino ta'limotidagi o'rni 229
Usmanova E'zoza Zokirjonovna

Оценка динамики физиологических показателей волейболистов 12–16 лет в предсоревновательный и соревновательный периоды 234
Умматалиева Шерзода Шерали угли

Individual sport turlarida sportchilarning natijadorlik kompetensiyasini motivatsion omillar asosida shakllantirish 239
Baratov Nasriddin Karshibayevich

O'smirlarda internetdan ortiqcha foydalanishning psixologik oqibatlari 243
Fayziyeva Nodira Sobirovna

Transakt analiz: shaxslararo muloqotni tahlil qilishning nazariy va amaliy asoslari 247
Nilufar Sayfidinovna Sangirova

Inklyuziv ta'lim jarayonini boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish (umumiy o'rta ta'lim maktablari misolida) 252
Abdug'aniyev Abdurauf Abdumannonovich

O'zbek milliy kurashining tarixiy rivojlanish bosqichlari va uning yoshlar tarbiyasidagi pedagogik ahamiyati 257
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Almardanov Xasan Asqarovich

Belbog'li kurashning shakllanishi va rivojlanish tarixi: jismoniy tarbiya tizimidagi o'rni va metodik imkoniyatlari 261
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqizilov Muxammadbek Sherali o'gli

Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi 265
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Norqobilov Jamshid G'ulomovich

Dzyudo kurashining tarixiy evolyutsiyasi va uning ta'lim jarayonida kompetensiyaviy yondashuv asosida qo'llanishi 270
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi, Nurullayev Fazliddin Murodulla o'gli

Raqamli muhitda shaxs xulq-atvori dinamikasi (bolalik va o'smirlik misolida) 275
Raimdjanov Mirkarim Tolibjon o'g'li

O'quvchilarning intellektual qobiliyatlarini oshirishning pedagogik va psixologik asoslari 278
Suvanova Baxtigul Baxridinovna

Xalqaro tajriba asosida o'quvchilarda tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish mexanizmlari 283
Azimov I. T., Mirzayeva N. I.

Boshlang'ich sinflarda ingliz tili o'qitishda didaktik vositalardan foydalanish 288
Ziyaboyeva Sevara Saydullayevna

Yuqori malakali o'rta masofaga yuguruvchilarning jismoniy rivojlanish dinamikasi 292
Nazarov Nuriddin Baxranovich

Maktab direktorining partisipativ boshqaruv faoliyatida qarorlar qabul qilish jarayonida ishtirokchilarning roli 297
Jabborova Yulduzxon Hasan qizi

Tibbiyotda nizoli vaziyatlar va ularni bartaraf etish usullari 301
Olimova Dono Shakirovna, Baxtiyorova Shahnoza Mansurbekovna

Ichki kasalliklarni tashxislashda klinik fikrlashning o'rni 304
Tilavova Muqaddas, Hasanova Munisa, Mamatqulova Fayzo, Hakimova Xonbuvi Hakimovna

Транснациональные компании и проблема суверенитета национального государства 307
Ф. Равшанов, Л. Сохибова

Bo'lajak tarbiyachilarda o'quv-biluv faoliyati motivatsiyasini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati 311
Muhammadiyeva Manzura Maratovna, Musulmonova Sabrina Akmal qizi

Texnologik ta'limda xorijiy tajriba 316
Lochinbek Abdirasulov

Talabalarda ilmiy-tadqiqot ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodologik asoslari 319
Saffarova Mohidil Axmadovna, Mustafayeva Feruza Anvar qizi

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ona tili darslaridagi asosiy resurslari: "ona tili" darsligi, mashq daftari, o'qituvchi kitobi ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili sifatida 324
Soatova Hilola Shuhrat qizi

Harbiy vatanparvarlik tarbiyasi – zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim omili sifatida 328
R. D. Mustayev, H. F. Abduvositov

Русскоязычная литература Узбекистана современного периода: проблематика, поэтика и художественный анализ 332
Чернова Татьяна Алексеевна

O'smirlar orasida tengdoshlar bosimi va uning psixologik ta'siri 335
Toshpo'latova O'giloy Baxtiyor qizi

Bo'lajak tarbiyachilarning maktabgacha yoshdagi bolalarda iste'mol madaniyatini shakllantirish jarayonida targeting yondashuvining pedagogik nazariy asoslari 339
D. G. Umnov

Ona tili darslarini ikkinchi til tamoyillari asosida tashkil etish masalalari 344
Maxkamova Guluzroxon Abdumutalibovna

Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ishlarni pedagogik jihatlardan tashkil etishning nazariy va amaliy aspektlari 347
Mahkamov Mahammadjon Dadajonovich

Boshlang'ich sinflarda interfaol metodlar asosida dars jarayonini takomillashtirish metodikasi 351
Muhammadjonova Durdonaxon Bahromjon qizi

Tarix darslarini modellashtirishda pedagogik metodlar tasnifi va ularning samaradorligi 354
Ikrom Qodirov

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Hadassah gospital maktabi modelining o'ziga xos xususiyatlari, pedagogik samaradorligi va uni O'zbekiston gospital maktablariga tatbiq etishning ahamiyati 357
Abdullayev Aziz Habibullayevich, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li, Alimova Dono Abbosxanovna

Davlat boshqaruvi tizmida korrupsiyaviy xavf-xatarlarni baholash va prognozlash metodologiyasi..... 361
Amirxo'jayev Shukurjon Qurbonovich, Sotvoldiyev Akbarjon Umidjon o'g'li

Neyropedagogik yondashuv asosida o'quvchilarda pozitiv fikrlashni rivojlantirishning ilmiy-nazariy va amaliy asoslari 364
Babakulova Dilnoza Ramazonovna

Boshlang'ich sinflarda nutqiy nuqsonlarning oldini olish va o'quvchilarning talaffuz madaniyatini shakllantirish metodikasi..... 367
Baxtiyorova Nastarin Baxriddinovna, Daminova Dilbar Melimurodovna

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining bilim olishga qiziqishini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari..... 370
G'aniyeva Gulxayyo Islom qizi, Raxmatova Shaxlo Mansurovna

Ingliz tili darslarida kitobxonlik ko'nikmalarining o'ziga xosligi 373
Jo'raboyeva Turg'unoy Ikromjon qizi

Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lingvokognitiv kompetentlikni rivojlantirishning didaktik tizimi..... 377
Kozimova Sadoqat

Umumta'lim maktablarida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish orqali ekologik savodxonlikni shakllantirishning pedagogik asoslari 380
Majitov Turg'unali Anvar o'g'li

Oilaviy munosabatlarda manipulyativ muloqot indikatsiyasi: psixologik tahlil va eksperimental natijalar..... 383
Nishanova Zulfizar Yashin qizi

Bo'lajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishda raqamli ta'lim texnologiyalarining o'rni..... 386
Nurulloyev Firuz No'monjonovich

Talabalarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishning tarixiy-pedagogik asoslari (ma'rifatparvar mutafakkirlar merosi misolida)..... 390
Sabirov Kaxramon Bektursun o'g'li

Maktabgacha ta'lim yoshidagi 5-6 yoshli bolalarda muammoli vaziyatlarni mustaqil yechish qobiliyatini shakllantirish metodikasini takomillashtirish..... 393
Tillayeva Vasila O'ktam qizi

Kritik fikrlash kompetensiyasining pedagogik va didaktik mazmuni 398
Tursunaliyev Shaxzod Sherali o'g'li

Kurashchi qizlarning texnik harakatlarini kinematik va kinetik modellashtirish 402
Xomudjonova Feruza Komiljon qizi

Oliy ta'limda ishga doir muloqot asoslari fanini o'qitish orqali talabalarning og'zaki fikrlash va nutq faoliyatini rivojlantirish 406
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna

Роль онлайн-платформ и образовательных сервисов в формировании ответственности студентов. 409
Гуламов Жасур Баходирович

Изучение изменений полярного переключения негативных и позитивных эмоций средового воздействия в процессе развития/реабилитации механизмов эмпатии 413
Ягудин Дмитрий Рустамович

Produktiv nutq ko'nikmalari orqali nutq aktlarini o'qitish samaradorligi..... 421
Sadikov Erkin Tursunovich

Проблемы формирования письменной коммуникативной компетенции у студентов выпускных курсов высших учебных заведений 424
Раджабова Зебинисо Анваровна

Pedagogika sohasida yangi ilmiy yo'nalish – pedagogik innovatsiya..... 427
M.U. Raxmanova

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Muammoli o‘qitish asosida kichik maktab yoshidagi o‘quvchilarning ijodiy kompetensiyalarini rivojlantirish 431
Giyasova Shaxnoza Abdurafikovna

9–10 yoshli o‘quvchilar orasidagi nizolarni korreksion yondashuv bilan boshqarish 435
Qulmamatov Sindorqul Ibragimovich, Yarbekova Yulduz Bahromjon qizi

Bo‘lajak o‘qituvchilarda raqamli mediakompetentlikni rivojlantirish 439
Mo‘minova Madina, Mamasodiqova Saida

Разработка приложения для визуализации и анализа решения задач линейного программирования 442
Маматов Исломбек Ильесович, Буронова Муниса Баходировна

Mustaqil ta’lim topshiriqlarini integrativ modellashtirish tashkiliy-metodik muammo sifatida 448
Ibroximova O‘g‘iloy Inomjon qizi

Boshlang‘ich ta’limda axloqiy tarbiyani baholash va “tarbiya kundaligi”ni joriy etish metodikasi 451
Norimboyeva Sarvinoz Abror qizi, Norimboyeva Sarvinoz Abror qizi

Talabalarda vatanparvarlik fazilatlarini rivojlantirishning nazariy-pedagogik va didaktik asoslari 456
Xaydaraliyev Xurshid Xamidullayevich

Zamonaviy yosh oilalarda gender munosabatining o‘rganilganlik holati 462
Abduqayumova Gulnoza Karimjon qizi

Arifmetik progressiyani o‘qitishda “progressiya konstruktori” amaliy-tadqiqot metodining samaradorligi 466
Abdurahmonova Zamira Raxmatullayevna

Maktabgacha ta’lim yo‘nalishi talabalarining kasbiy kompetentligini shakllantirishning mazmuni 471
Ashurova To‘lg‘anoy Ergashevna

Onlayn shaxmat platformalarining boshlang‘ich sinf o‘quvchilari tafakkuriga ta’siri 475
Boboqulov Chori Urolovich

Ta’lim tizimida boshqaruv samaradorligini oshirish 480
Kadirkulov Dilmurod Alimahamedovich

Bo‘lajak o‘qituvchilarda muloqot madaniyatini shakllantirish mezonlari 485
Mirsagatova Nargiza Sayfullayevna

Communicative Language Teaching in Modern Classrooms: Strengths, Limitations, and Pedagogical Implications 490
Mirzaliyeva Sarvinoz

Pedagogika oliy ta’lim muassasasi talabalarining fizikadan metodik faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirish 493
Murtazayev Zohid Murtazayevich

Zo‘ravonlikning inson ruhiyatiga salbiy ta’siri va oqibatlari 497
Mutabarxon Maxsudova

STEM ta’limi sharoitida o‘quvchilarning texnik tafakkurini rivojlantirishning transdisiplinar metodik modeli 501
Normuxamedov Zarif

Jadidchilar asarlarida boshlang‘ich ta’limga oid pedagogik qarashlarning nazariy asoslari 507
Sariboyeva Aziza G‘apur qizi

Pedagogika tarixida dars samaradorligini oshirish bo‘yicha qarashlar va amaliyotdagi innovatsion loyihalar tahlili 510
To‘raqulova Feruza Jobir qizi

Yosh qizlarda shaxsiy mustaqillik va oilaviy mas’uliyat muvozanati 514
To‘xtamatova Nargiza, Boltaboyeva Marg‘uba

Individual dars mashg‘ulotlari orqali bokschining faolligini aniqlash xususiyatlari 517
Usmonov Mansur Qurbonmurotovich

Преимущества и недостатки использования виртуальных лабораторных работ по физике 522
Тиловова Турдихол Баратовна

Neyrolingvistik dasturlashning (NLD) nazariy va amaliy jihatlari 529
Xolikova Dilobarxon Maxsitovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Tabiiy fanlar darslarini o‘qitishda muammoli texnologiyalardan foydalanish usullari 533
Ochilova O‘g‘iloy Mardon qizi

Communicative-Pragmatic Analysis of Binary-Based Paremias in English, Uzbek, and Russian Languages 537
Jumanova Sabrina Vaydullo kizi

Kurash mashg‘ulotlarida raqamli texnologiyalar qo‘llanilishi 542
Melikuziyev Azizjon Adaxamjon o‘g‘li

O‘spirinlarda kasbiy tanlov noaniqligi sharoitida mustaqil qarorlarni rivojlantirishning psixologik xususiyatlari 546
Karimova Gulxumor Shodi qizi

ChatGPT kabi til modellarining ta’lim va fan sohasiga ta’siri 550
Djabbarova Xabiba Kuvandikovna

Biologiya ta’limida qo‘llaniladigan masala va mashqlarning turlari, mazmuni va kreativlikni rivojlantirishdagi o‘rni 554
Yusupova Lobar Nizomjon qizi, Raxmatov Uchkun Ergashevich

Сравнительный анализ русской и узбекской концептосфер в контексте преподавания РКИ 560
Рустамова Феруза Махмуджановна

O'SPIRINLARDA KASBIY TANLOV NOANIQLIGI SHAROITIDA MUSTAQIL QARORLARNI RIVOJLANTIRISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI

Karimova Gulxumor Shodi qizi
NDU Pedagogika kafedrasi o'qituvchisi

Annotatsiya: Hozirgi globallashuv va ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar sharoitida o'spirinlarning kasbiy tanlov jarayonida noaniqlikka duch kelishi hamda mustaqil qaror qabul qilishdagi qiyinchiliklari dolzarb muammolardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. O'spirinlik davrida shaxsning o'zini anglash jarayoni, motivatsion sohasi va ijtimoiy muhit ta'siri kasbiy o'zini aniqlashning muhim determinantlari hisoblanadi. Shu bilan birga, qaror qabul qilishning psixologik mexanizmlari, refleksiv faoliyat darajasi hamda irodaviy sifatlarning shakllanganligi yoshlarning ongli va mustaqil kasbiy tanlov qilishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Mazkur jarayonda samarali kasbga yo'naltirish, tizimli psixologik qo'llab-quvvatlash va shaxsiy imkoniyatlarni adekvat baholash muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: o'spirinlik davri, kasbiy tanlov, qaror qabul qilish, kasbiy o'zini aniqlash, motivatsiya, refleksiv faoliyat, o'zini anglash, ijtimoiy muhit, shaxs rivojlanishi, irodaviy sifatlar, kasbga yo'naltirish.

Abstract: In the context of globalization and ongoing socio-economic transformations, the issue of uncertainty in adolescents' career choice and the difficulties of independent decision-making are becoming increasingly significant. During adolescence, the processes of self-awareness, the motivational sphere, and the influence of the social environment act as key determinants of professional self-determination. Moreover, the psychological mechanisms of decision-making, the level of reflective activity, and the development of volitional qualities directly influence the awareness and independence of career choice. In this regard, effective career guidance, systematic psychological support, and an adequate assessment of personal capabilities play a crucial role.

Key words: adolescence, career choice, decision-making, professional self-determination, motivation, reflective activity, self-awareness, social environment, personality development, volitional qualities, career guidance.

Аннотация: В условиях глобализации и социально-экономических трансформаций проблема неопределенности профессионального выбора у подростков и трудности самостоятельного принятия решений приобретает особую актуальность. В подростковом возрасте процессы самосознания, мотивационная сфера и влияние социальной среды выступают ключевыми детерминантами профессионального самоопределения. Наряду с этим психологические механизмы принятия решений, уровень развития рефлексии и сформированность волевых качеств оказывают непосредственное влияние на осознанность и самостоятельность профессионального выбора. В данном процессе важное значение имеют эффективная профориентация, системная психологическая поддержка и адекватная оценка личностных возможностей.

Ключевые слова: подростковый возраст, профессиональный выбор, принятие решений, профессиональное самоопределение, мотивация, рефлексивная деятельность, самосознание, социальная среда, развитие личности, волевые качества, профориентация.

KIRISH

Zamonaviy jamiyat shaxsdan doimiy ravishda noaniq vaziyatlarda murakkab tanlovlar qilishni talab qiladi. Umumta'lim maktabini tamomlayotgan o'spirinlar hayotiy va kasbiy tanlovlarni amalga oshirish zaruriyati bilan yuzlashadi. Shu sababli, qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish bitiruvchilarni mas'uliyatli, tashabbuskor va noodatiy vaziyatlarda o'zini belgilay oladigan shaxs sifatida shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Yoshlarning qaror qabul qilish jarayonlari psixologiyada o'zini belgilash mexanizmi sifatida qaraladi. Kuzatishlar shuni ko'rsatdiki, yuqori sinf o'quvchilari ko'pincha qarorlarni mustaqillik va o'zini tasdiqlash vositasi sifatida amalga oshiradi. Shu bilan birga, ular variantlarni yetarlicha tahlil qilmasligi, oqibatlarni hisobga olmasligi va shaxsiy sezgilariga tayanishi kuzatiladi.

Empirik tadqiqotlar asosida o‘quvchilar uch tipga ajratilgan: “ratsional”, “xavotirni baholashga tayyor emas” va “boshqalarning fikriga yo‘naltirilgan”. Bu tipologiya differentsial yondashuv orqali shaxsning qaror qabul qilish kompetensiyasini shakllantirish imkonini beradi. Shu bilan birga, jinsiy farqlar ham aniqlangan: o‘g‘illar jismoniy faoliyat va ekstremal vaziyatlarda ko‘proq intilish ko‘rsatadi, qizlarda esa impulsivlik va empatiya ustun. Mazkur tadqiqotning dolzarbligi shundan iboratki, u o‘spirinlarning kasbiy tanlov noaniqligi sharoitida mustaqil qaror qabul qilish xususiyatlarini aniqlashga, shuningdek, ularni rivojlantirish mexanizmlarini izohlashga qaratilgan. Kelajakdagi tadqiqotlar oilaviy va maktab muhitining, shuningdek shaxsiy xususiyatlarning qaror qabul qilishga ta’sirini chuqurroq o‘rganishga yo‘naltirilishi lozim.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mazkur mavzuga O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning asarlari hamda O‘zbekiston Respublikasining 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekiston Taraqqiyot strategiyasi muhim manbalar sifatida qaraladi. Davletshin M.G. va boshqalar. Yosh davrlari va pedagogik psixologiya o‘quv metodik qo‘llanmalaridan foydalanildi.

Kasb tanlash amalga oshiriladigan murakkab sharoitlar o‘spirinlarda uning samaradorligining pasayishiga olib kelishi mumkin. Ko‘pincha o‘spirinlar o‘z tanlovida tashqi, majburan singdirilgan omillarga tayanadilar va ta’lim muassasasini stixiyali tarzda tanlaydilar. Bunday xarakterdagi tanlov haqiqiy tanlov hisoblanmaydi. O‘spirin kasbiy soha va o‘z kelajagiga nisbatan muayyan noaniqlik holatida qolgan holda, aslida tanlovni amalga oshirmaydi. Bu holatda o‘spirin o‘z kelajak hayot obrazini real tanlashni keyinga suradi, bu esa salbiy oqibatlarga olib keladi. E. Fromm ta’kidlaganidek: “Ko‘plab insonlarning baxtsiz taqdiri - ular tomonidan amalga oshirilmagan tanlov natijasidir. Ular na tirik, na o‘lik. Hayot yukga, maqsadsiz mashg‘ulotga aylanadi, faoliyat esa go‘yoki mavjudlik azoblaridan himoyalanish vositasiga aylanadi” [16, 153-b].

Muammo yana shundan iboratki, o‘spirin tomonidan rasmiy ravishda amalga oshirilgan kasbiy tanlovning qanchalik darajada qabul qilinganligi ham muhim ahamiyat kasb etadi. E.A. Klimovning ta’kidlashicha, o‘spirin o‘z kasbini aynan o‘zi tanlaganini anglab yetmaguncha, haqiqiy kasbiy o‘zini aniqlash haqida so‘z yuritib bo‘lmaydi.[15, 26-b]

Kelajak kasbining kechiktirilgan yoki anglanmagan tanlovi o‘spirinlarda kasbiy noaniqlikning shakllanishiga asos bo‘ladi. Bu esa o‘spirin shaxsining integral xususiyati sifatida namoyon bo‘lib, uning turli hayot faoliyati jabhalarida aks etadi. Kasbiy jihatdan aniqlanmagan o‘spirin zarur bilim va ko‘nikmalarni egallashda qiyinchilikka duch keladi, o‘zidan va tanlagan kasbidan ko‘ngli qoladi, tengdoshlari bilan munosabatlarni yo‘lga qo‘yishda qiynaladi. Kasbiy va hayotiy kelajakdagi noaniqlik natijasida yuzaga keladigan o‘ziga ishonchsizlik, yaqin shaxslararo munosabatlarning shakllanishiga ham salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Qiziq bo‘lmagan mutaxassislikni o‘rganishga majbur bo‘lish va buning uchun doimiy kuch sarflash zarurati bunday o‘spirinda asta-sekin hayot mazmunsizligi hissini yuzaga keltiradi.

Shunday qilib, o‘spirinlarda kasbiy noaniqlik mazmunan shaxs tuzilmasining barcha komponentlariga hamda barcha darajalariga taalluqli murakkab psixologik hodisa hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Psixologik rivojlanish, tizimlilik, ong va faoliyat birligi prinsiplari, shuningdek subyekt yondashuvi (S.L. Rubinshteyn, K.A. Abulxanova-Slavskaya, A.V. Brushlinskiy, V.V. Znakov, E.A. Sergienko va boshqalar) [17, 11, 12] hamda subyekt-eksistensial yondashuv (S.L. Rubinshteyn, V.V. Znakov, Z.I. Ryabikina, G.Yu. Fomenko, A.R. Tivodar, L.N. Ozhigova va boshqalar) tashkil etadi. Ushbu yondashuvlar o‘spirinlarda kasbiy tanlov va mustaqil qaror qabul qilish jarayonlarini psixologik tahlil qilish uchun asos bo‘ldi.

Mazkur tadqiqotda o‘spirinlarda kasbiy tanlov noaniqligi sharoitida mustaqil qaror qabul qilish psixologik xususiyatlarini aniqlashda bir nechta ilmiy usullar birlashtirildi. Tizimli tahlil orqali mavzuga doir nazariy asoslar va ilgari o‘tkazilgan tadqiqotlar tahlil qilindi. Manbalarni va ma’lumotlarni qiyoslash yordamida tarixiy va zamonaviy yondashuvlar o‘rganilib, mavzuga oid dolzarb masalalar aniqlangan. Shuningdek, tadqiqot obyektiv va qiyosiy-tahliliy yondashuv asosida olib borilib, empirik va nazariy natijalar birlashtirildi. Shu yo‘l bilan ilmiy xulosalar ishlab chiqildi va amaliy tavsiyalar belgilandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

17–18 yoshdagi o‘spirinlarda kasbiy tanlov noaniqligi sharoitida mustaqil qarorlarni rivojlantirish jarayoni murakkab va ko‘p qirrali psixologik hodisa hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, o‘spirinlar kasbiy yo‘lni tanlashda chuqur ichki ziddiyat va tashvish bilan yuzlashadi. Ko‘p o‘spirinlar kasbiy kelajak bo‘yicha qaror qabul qilish zaruriyati paytida tashvish hissini boshdan kechiradi, bu esa tanlov jarayonining murakkabligi va mehnat bozorining tezkor o‘zgarishlari bilan bog‘liq. Tahlil shuni ko‘rsatdiki, o‘spirinlar kasbiy tanlovni

amalga oshirishda paradoxal holatga duch keladi: bir tomondan, ularda kasblar, ta'lim yo'nalishlari va ixtisosliklar haqida keng ma'lumot mavjud, lekin aynan shu ma'lumot ortiqchiligi kognitiv yuklanish va ongli tanlov qila olmaslik holatiga olib keladi.

Tadqiqot davomida aniqlangan asosiy psixologik xususiyatlar quyidagilar:

Kasbiy tashvishning shakllanishi - kasbiy identifikatsiyaning yetarlicha shakllanmaganligi, ijtimoiy bosim (ota-onalar, o'qituvchilar) va umumiy yoshga xos tashvish bilan bog'liq.

Apatiya - tanlov vazifasi og'ir bo'lganda psixikaning himoya mexanizmi sifatida paydo bo'ladi. Ba'zi o'spirinlarda kasbiy tanlovga qiziqish yetishmasligi va qarorlarni kechiktirish kuzatiladi. Shaxsiy va ijtimoiy faktorlar - ota-onalar, tengdoshlari, o'qituvchilar va ommaviy axborot vositalari ta'siri, shuningdek, mehnat bozoridagi talab va kasblarning obro'si kasbiy tanlovga ta'sir qiladi.

Jinsiy va oilaviy xususiyatlar - qizlar kasbiy o'zini aniqlash jarayonida ko'proq faol va moslashuvchan bo'lib, turli variantlarni o'rganishga harakat qiladi. Oiladagi farzand tartibi ham tanlovga ta'sir qiladi: yagona farzandlar texnik va obro'li kasblarni tanlaydi, katta va kichik farzandlar esa turli kasb yo'nalishlariga moyil bo'ladi.

Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, mustaqil kasbiy tanlov yoshi 17–18 da oshadi, bu yoshda o'spirinlar atrofdagilar fikridan kamroq ta'sirlanib, qaror qabul qilishda katta mustaqillik va ongni namoyon qiladi. Tanlangan kasb bo'yicha o'spirinlar ko'proq bilimsiz va faoliyatga moslashadi, o'qishda muvaffaqiyatli bo'lib, atrofdagilar tomonidan kattalikka yaqin shaxs sifatida qabul qilinadi.

Eksperimental ish davomida ishlab chiqilgan psixologo-pedagogik dastur "Mening kelajagim - mening tanlovim" o'spirinlarda quyidagilarni rivojlantirdi:

1. Kasbiy qobiliyatlarni anglash va o'z resurslarini baholash;
2. Kasblar dunyosida orientatsiya;
3. Kasbiy yo'nalish bo'yicha qaror qabul qilishda turli faktorlarni hisobga olish;
4. Ichki intilish va qobiliyatlarni kasbiy va shaxsiy o'zini aniqlash uchun asos sifatida qabul qilish.

O'spirinlarning kasbiy tanlovi jarayonida tashvish va apatiya tabiiy holat bo'lib, ammo ular psixologik qo'llab-quvvatlash orqali samarali faoliyatga aylantirilishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Yuqoridagi ma'lumotlar asosida quyidagi takliflarni berib o'tishimiz mumkin:

17–18 yoshdagi o'spirinlarning kasbiy o'zini aniqlash jarayoni murakkab, ko'p omillarga bog'liq va psixologik xavf zonasini tashkil qiladi.

1. Kasbiy tashvish o'spirinlikdagi tabiiy javob bo'lib, ular mutaxassislar tomonidan nazorat va qo'llab-quvvatlashni talab qiladi.
2. Jins, oilaviy vaziyat, farzand tartibi va shaxsiy xususiyatlar o'spirinlarning kasbiy tanloviga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.
3. Mustaqil tanlov yoshi bilan kasbiy qaror qabul qilish mustaqilligi va onglilik oshadi.
4. Psixolog-pedagogik qo'llab-quvvatlashni joriy qilish: individual va guruh mashg'ulotlari, loyihaviy faoliyat, kasbiy sinovlar va amaliyotlar.
5. Tanlov jarayonini bosqichma-bosqich tuzish: o'zini anglash, kasblarni o'rganish, shaxsiy xususiyatlar va kasb talablarini taqqoslash, oraliq qarorlar qabul qilish.
6. Emotsional qo'llab-quvvatlash: guruh mashg'ulotlari, individual maslahatlar, tengdoshlardan yordam, art-terapiya va emotsional boshqarish texnikalari.
7. Oila ishtirokini kuchaytirish: ota-onalarni xabardor qilish, qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratish, birgalikda proforientatsion faoliyat.
8. Noaniqlikka chidamlilikni rivojlantirish: strategik rejalashtirish, moslashuvchan fikrlash va metako'nikmalarni shakllantirish.
9. Kelajakdagi tadqiqotlar uchun individual psixotip xususiyatlarini hisobga olgan korektsion dasturlar va uzoq muddatli kasbiy moslashuv samaradorligini o'rganish tavsiya etiladi.

Ushbu yondashuvlar yordamida o'spirinlar kasbiy tanlovdagi tashvishlarni konstruktiv faoliyatga aylantirib, kelajakda muvaffaqiyatli professional rivojlanishga erishishlari mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. "O'zbekiston".T., 2016. – B.16.
2. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. "O'zbekiston". T.,2017. – B.116.
3. Абрамова, Г.С. Практическая психология Текст. / Г.С. Абрамова. М.: Академия, 1997. - 368 с.
4. Абульханова-Славская, К.А. О субъекте психической деятельности Текст. / К.А. Абульханова-Славская. М.: Наука, 1973. - 299 с.
5. Абульханова-Славская, К.А. Деятельность и психология личности Текст. / К.А. Абульханова-Славская. - М.: Наука, 1980. - 338 с.
6. Абульханова-Славская, К.А. Стратегия человеческой жизни Текст. / К.А. Абульханова-Славская. М.: Мысль, 1991. - 299 с.
7. Агапова, Г. Профессионально ориентированная военно-спортивная игра "Орленок" Текст. / Г. Агапова // Народное образование. 2008. -№3.-С.23 8-244.
8. Акмеология: Итоги, проблемы, перспективы Текст.: материалы научно-практической конференции, посвященной 10-летию кафедры акмеологии и психологии профессиональной деятельности РАГС / под общ. ред. А.А. Деркача. М.: Изд-во РАГС, 2004. - 270 с.
9. Акмеология: Методология, методы и технологии Текст. / под ред. А.А. Деркача. М.: РАГС, 1998. - 232 с.
10. Ананьев, Б.Г. Комплексное изучение человека и психологическая диагностика Текст. / Б.Г. Ананьев // Вопросы психологии. 1968. - №6. - С.21-33.
11. Абульханова-Славская, К. А. Стратегия жизни / К. А. Абульханова-Славская. М.: Мысль, 1991.-299 с.
12. Брушлинский, А.В. Деятельность субъекта как единство тео >ии и практики / А.В. Брушлинский // Психологический журнал. 2000. - № 6. - С. 6-11.
13. Davletshin M.G. va boshqalar. Yosh davrlari va pedagogik psixologiya: o'quv metodik qo'llanma. T., 2004.– 154 b.
14. Danilyuk S B . Osobennosti polovoy identifikatsii v strukture samosoznaniya doshkolnika, vospitivayushegosya v usloviyax detskogo doma:avtoref. dis.. kand. psixol. nauk / SB. Danilyuk. - M., 1993. – 19 s.
15. Климов, Е. А. Психология профессионального самоо пределения / Е. А. Климов. М.: Изд. Центр "Академия", 2010. - 304 с.
16. Фромм, Э. По ту сторону порабощающих нас иллюзий. Как я столкнулся с Марксом и Фрейдом//По ту сторону порабощающих нас иллюзий. Дзенбуддизм и психоанализ / Э. Фромм. М.: АСТ, 2010. - 320 с.163
17. Рубинштейн, С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. СПб.: Издательство "Питер", 2000. - 720 с.

MAKTAB TA'LIMI SCHOOL EDUCATION ШКОЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta’limotlar tarixi
13.00.02 Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo‘yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg‘ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta’limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta’lim nazariyasi va metodikasi (ta’lim sohalari va bosqichlari bo‘yicha)
13.00.07 Ta’limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA’LIMI

Mas’ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №3(2)

© Materiallar ko‘chirib bosilganda “Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali 26.09.2023-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№C–5669363 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.